

verbeterde
een zondij.

it Jeremia 23.

de profeten.

is mijn hart in
ste, al mijn be-
ren; ik ben als
ken man, ja, als
en de wijn naar
geestigen is — om
en om zijn tie-
del.

van echtbroers
d vol; want ten
den vloek zie
e treurig uit, de
woestijn zijn va-
waar ze om lo-
kwade en waar
acht in zinken.

zoowel profet als
gen heiligschennis
zijn huis heb li-
scheid gevonden.
woord des Heere.
om zal hun weg
ijk glibberige plaat-
dermis; zo zal
uitgestooten wor-
den! Want ik zal
aanspood brengen
r hunner bezo-
het woord de

ide vertalingen

door de pre-
ga, J. Douma,
ielenga, onder
even, om haar

an de kwestie-
de belijdenis
wordt te kort
if voelbaar.
erk wordt her-

dingen, die in
ouden, in hun

ing heeft twee
billijkheid en
om de hand-
niet onbelang-
ook nauw bij
geldt toch in
het leven, en
Christen de-
aren heenstapt
dit, lankmoedig
weet, dat de
giff. En hierom
ing; de veilig-
dat de kerk
God".

as behartiging
nende Synode.
deze kwestie
behandelen.
blijven rusten.
ordt het rechte

het van belang

tig te worden

door beide in-
die te Assen-
urd.

en.
worden.

ele.

ie is: de auto-

brochure zou
ers leest men
bijbel een heilig
d Woord van
de deel, is hem
eel. Prijsgeving
a van de poor-
sche boek. In
rige actie voor
n Christus, de
filioque), maar
n het contrair
hrift, — in be-
e geheele leer
t, waar zij dit
punt bedreigd
den vreemde
ze gevoeligheid
n leven achten
ijs, dat het hart
or de zaak en

de kwestie-Geel-

maar één kon-

kwestie behoort

door de Synode met de uiterste nauwgezetheid te worden overwogen.

Niet alleen mag die kerkelijke vergadering deze zaak niet aan het formule ophangen, maar door een uitspraak over het materiële moet zij alle onrust, die er volgens de vijf predikanten terecht in onze kringen ontstaan is, trachten weg te nemen.

Dr Geelkerken mag geen slachtoffer worden van lichtvaardige behandeling, maar ook de kerken niet.

De Synode heeft zulk een beslissing te nemen, dat ons Gereformeerde volk op het punt, dat in het geding is: de autoriteit van de Schrift, volkomen wordt gerustgesteld; dat het zich verlicht gevoelt door de gedachte: geen enkel draadje van onzen Bijbel wordt los getornd.

De „verklaarbare onrust" zal moeten plaats maken voor een algemeen gevoel van veiligheid, dat geen zweem van twijfel meer laat voortbestaan.

Want — en ook hierin zien de schrijvers goed — deze kwestie mag niet door de mannen van wetenschap als in een onderonsje of wil men: in een colloquium doctum worden afgehandeld, waarbij de ontruste „eenvoudigen" zich slechts hebben neer te leggen.

Op blz. 5 zeggen zij het zoo naar waarheid: „Weliswaar zijn met de kwestie-Geelkerken theologisch-wetenschappelijke vragen gemeoid, die buiten het oordeelsbereik van den „eenvoudige" vallen. Maar wat de kern en het wezen van de zaak betreft, is ieder meelevend Gereformeerde tot oordeelen bevoegd, en, insover hem nog dingen duister zijn, tot onderzoek verplicht. Wij hebben in onze Kerk geen „leeken". Wij willen zijn wat wij heeten een „koninklijk priesterschap" (1 Petrus 2:9). In den tijd der Hervorming, en ook in de dagen van de Reformatie in '34 en '86, is de handhaving van de zuivere leer niet het minst te danken geweest aan de eenvoudige vromen, die door den Heiligen Geest zelf in de verborgenheid der waarheid waren ingeleid."

Volkomen juist.

De zaak dient ter Synode zóó besproken, dat ook het eenvoudige, godvruchtige gemeentelid erover oordeelen en er zonder eenige vrees in het hart zijn bijval aan schenken kan.

Uit het een en ander kan blijken, dat de schrijvers hun uitgangspunt juist hebben gekozen.

En wanneer wij dan toch, gelijk wij reeds opmerkten, tegen hun brochure ernstige bezwaren hebben, dan is dit, omdat zij aan dat schoone uitgangspunt niet trouw zijn gebleven.

In het vervolg van de brochure wordt soms geheel anders geredeneerd dan in het begin.

Zoo komen zij in strijd met zichzelf.

Werd hun advies gevolgd, dan zou de onrust niet worden opgeheven, maar in het chronisch stadium overgaan.

Wij hopen dit nader aan te toonen.

Gaarne zal de verklaring van de schrijvers worden aanvaard: „Wij schrijven niet allereerst om een persoon, of een groep van personen, ook niet om het een of ander kerkelijk college te verdedigen. Nog minder ligt een aanklacht of aanval tegen wien ook in onze bedoeling. Wij stellen ons als goede Gereformeerden, terstond op het hoogste standpunt. Het gaat ons om den bloei en den vrede van geheel onze Kerk als lichaam des Heeren".

Gelijke verklaring leggen ook wij hier af.

De artikelen bedoelen geen aanklacht tegen of aanval op eenig persoon of groep van personen te richten. Wij hebben het heil onzer kerken op het oog.

Maar spreken de schrijvers soms hun verwondering uit over de handelwijze van personen, daar kunnen wij niet nalaten, hetzelfde te doen.

Het heeft ons zeer bevreemd, dat tot de schrijvers twee predikanten behooren, die deel uitmaken van de Classis Amsterdam.

Waar de brochure, vooral in de hoofdstukken „Het uitbreken van het conflict" en „De Onderzoeksvragen" een schier vernietigende kritiek oefent op de vergaderingen dezer Classis ten opzichte van de kwestie-Geelkerken (hoewel zij aan de goede trouw van de leden der Classis niet twijfelen) kan de vraag niet onderdrukt: wat hebben deze beide predikanten, die meenen een zooveel beter inzicht te bezitten, gedaan om de Classis op den goeden weg te helpen en haar met dat betere inzicht te dienen.

Hebben zij van het begin tot het einde de Classis gewaarschuwd om de procedure zóó niet te voeren? Hebben zij de gedachten, welke zij nu in hun brochure vastleggen, onverdroten voor de consciëntie der broeders neergelegd?

Hebben zij hun kritiek op „de onderzoeksvragen" daar reeds kenbaar gemaakt en eventueel correcties aangeboden?

Hebben zij, toen zij de Classis niet tot hun inzicht konden overhalen, hun bezwaren op de Partikuliere Synode gebracht, ten einde in den kerkelijken weg zilverder toestanden te scheppen?

Wie daarop de Acta van de laatste Partikuliere Synode naslaat, waarin ook uittreksels uit de notulen en besluiten van de Classis Amsterdam te vinden zijn, ziet zich in hen teleurgesteld.

Eerst toen de procedure in vollen gang was,

hebben zij een voorstel gedaan om een Commissie te benoemen tot vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken.

Dat gebeurde op de Classicale vergadering van 27 Mei 1925.

De Acta zeggen ervan: „Voordat men tot behandeling der vragen overging, wordt het adviseerend lid der Classis, Dr B. Wielenga van Amsterdam, in de gelegenheid gesteld een woord in de zaak van Dr J. G. Geelkerken te spreken. Hij zou wenschen, dat het proces werd opgeschort en nog een poging tot minnelijke oplossing werd gedaan. Daartoe kan een Commissie benoemd tot vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken. Door Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren werd dit advies tot voorstel gemaakt. Deputaten adviseerden echter eenparig en met nadruk op dit voorstel niet in te gaan, wijl er geen novum was in deze zaak en de opschorting feitelijk een opzijetting van het besluit der Classe zou zijn, dat na ernstige overweging genomen was." (blz. 70).

Blijkbaar hebben zij zich aan dat besluit der Classis gekonformeerd.

Immers leest men van eenig appél op de Partikuliere Synode niets.

Evenmin hebben zij, voorzover wij dit uit de Acta kunnen opmaken, hun stem krachtig tegen de formuleering van „de onderzoeksvragen" verheven.

Integendeel.

Toen op de Classicale Vergadering van 17 Juni o.m. werd voorgesteld aan Dr Geelkerken te vragen, „dat hij alsnog duidelijk antwoord geve op elke vraag, die hem is voorgelegd" werd „ten slotte zonder hoofdelijke stemming daartoe... besloten." (blz. 74).

Indien Dr Wielenga ook toen slechts adviseerend lid der Classis was, valt te zijnen opzichte hieruit niets te konkludeeren, maar voor zijn mede-auteur, die stemhebbend lid was, wel.

Tenzij hij afwezig mocht zijn geweest (wat naar wij vernemen niet het geval was), heeft hij aan deze vragen zijn sanctie gegeven.

Dat zijn de vragen, welke de brochure veroorzaakt als onduidelijk, onwetenschappelijk, ondoelmatig en onpraktisch, on-tactisch of wil men, onpaedagogisch!

Van een methode, bij de vragen gevolgd, heet het in het vlugschrift, dat de schrijvers er zich tegen moeten „verzetten, met al de kracht, die in ons is".

En van een verzet, niet al de kracht, die in hen was, bleek ter plaatse waar het behoort, niets, veel-er het omgekeerde.

Dit wordt nog verergerd, wanneer men in een onzer kerkelijke bladen leest, dat een van deze beide predikanten slechts eenmaal ter Class. vergadering zijn getuigenis deed hooren, maar dat overigens de Classis zijn adviezen steevast moest missen.

Waarlijk, onze verwondering daarover is niet geringer dan de verwondering der schrijvers over het bekende advies der hooggeleerden.

Daar gebeuren vreemde dingen in ons kerkelijk Jeruzalem!

Nu laten wij de mogelijkheid open, dat deze beide predikanten eerst later tot de ontdekking zijn gekomen, dat er van de onderzoeksvragen niets deugde. En zeker, 'tis beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald.

Maar dan had men toch van hen mogen verwachten, dat zij en op de kerkelijke vergaderingen en in het begin van de brochure zóó niet een peccavi hadden uitgesproken, dan toch hun verontschuldiging hadden gemaakt voor hun huidig optreden.

Wij zijn niet formalistisch genoeg aangelegd, om hieruit te besluiten, dat zij het zedelijk recht tot meespreken hebben verbeurd.

Aan zoo iets als een wraken van getuigen doen wij niet mee.

Indien overigens hun woord van pas zou zijn, zagen we het gebeurde gaarne over het hoofd.

Toch komt, telkens als zij zich op vrij scherpe wijze over het doen der Classis uitlaten, de verwondering bij ons boven.

Wij zullen er niet meer van zeggen, dan dat dit alles een pijnlijken indruk bij ons achterlaat.

Het is den schrijvers gelukt aan hun brochure een pakkenden titel te geven: „Ons aller moeder".

De titel alleen reeds heeft iets vertederends in zich. Pakkend is hij.

Maar ook juist?

De woorden „ons aller moeder" zijn ontleend aan Gal. 4:26: „Maar Jeruzalem, dat boven is, dat is vrij, hetwelk is ons aller moeder."

Krachtens de (hoewel niet onbegrensde) vrijheid van exegese, waarin wij als Gereformeerden onze eer stellen, wordt deze tekst op verschillende manier verklaard.

Maar de exegese, welke ten grondslag ligt aan deze brochure, dunkt ons niet houdbaar.

„Ons aller moeder" wordt in dit geschrift bepaaldijk toegepast op de kerk als instituut, in casu de Gereformeerde kerken.

Nu staan wij niet met etiketten klaar.

Wat een ander op deze exegese misschien zou willen plakken, doen wij niet.

Wel moeten wij opmerken, dat men met deze exegese tot de allerzonderlingste gevolgtrekkingen komt.

Wanneer iemand van de eene plaatselijke kerk naar de andere verhuist, zou hij van „moeder" veranderen.

Wanneer hij zich vestigen ging in een land, waar geen Gereformeerde kerk was, zou hij „moederloos" worden.

Blijve onbeslist of men bij „ons aller moeder" aan de triomfeerende dan wel aan de strijdende kerk heeft te denken, zoo zal men, indien men voor het laatste kiest, deze uitdrukking toch alleen maar mogen toepassen op dat deel der heilige algemeene Christelijke kerk, dat thans op aarde leeft.

Hoe hoog wij ook onze Gereformeerde kerken stellen, het zou ons te eng zijn, indien wij haar onze „moeder" noemden.

En ware die titel nu iets bijkomstigs, dan kon dit onaanvaardbaar gelaten.

Maar hij moet duidelijk maken het inkorrekte, dat Dr Geelkerken jegens de Classis en de Classis jegens Dr Geelkerken heeft begaan.

De verhouding van de Classis tot Dr Geelkerken wordt op blz. 12 en op andere plaatsen geschetst als die van „moeder" tot „zoon" of „kind".

Het gezag van de kerk ten opzichte van haar leeraars wordt opgevat als het gezag van de moeder over haar kind.

Naar dezen maatstaf worden de daden van de Classis en van Dr Geelkerken beoordeeld.

Dit nu is een verwarring van gezagsverhoudingen.

Het leidt tot een verzwakking van de kerkrechtelijke relaties.

Dit komt straks nader ter sprake.

Trouwens, de schrijvers werpen door het schrijven van hun brochure hun eigen stelling omver.

Wanneer men hier eens vroeg, of zij werkelijk met pietet jegens hun moeder hebben gehandeld, wat zouden zij daarop kunnen antwoorden.

Wanneer in een gezin geschil ontstaat tusschen een moeder en haar zoon, dan gaan de broers en zusters toch geen brochure schrijven om vooral het ongelijk van de moeder in het licht te stellen en haar gedrag jegens haar kind zoo sterk te bekritiseren!

Voor al zou dat de laatste twee onderteekenaars treffen.

Zij zouden in de huiskamer, waar het geschil ontstond, slechts heel zwak gepoogd hebben moeder en kind weer tot elkander te brengen, maar in de straten van het kerkelijk Jeruzalem uitroepen: onze broeder, Dr G., gaat niet vrij uit, maar onza „moeder" is ook „ondoelmatig en onpraktisch, on-tactisch of wil men onpaedagogisch tegen hem opgetreden".

Zulk een manier van doen zou door alle weldenkenden streng worden afgekeurd.

Maar daardoor wordt de beoordeeling van het konflikt, welke geheel en al uit de idee van het moederlijk gezag voortvloeit, onzuiver.

Wij hebben die idee niet nodig om de verhoudingen in de kerk te tekenen.

Die zijn veel gekompliceerder dan die van moeder en kind.

Maar de Schrift geeft ons hierover genoegzame aanwijzingen.

En onder die aanwijzingen valt ook, dat we jegens elkander zullen zijn goedertieren, geduldig, nederig en zachtmoedig, als ook, dat er tucht zal worden geoefend, die echter van de moederlijke tucht afwijkt, die een eigen karakter heeft.

Voor de leer- en de levenssticht in de kerk worden de beginselen in Gods Woord afzonderlijk gegeven.

— Slagen Gods.

Weer zuchten verschillende landen onder de slaande hand Gods.

Ook ons vaderland.

Want achter de oorzaken, welke de watermassa's voortstuwden en over de akkers deden stroomen, zien wij den Hooge en Verhevene staan.

Als wij waarlijk medelijden met dat deel der bevolking, dat thans van zijn erf is verdreven of zijn bezittingen ziet bedreigd, voelen wij die slagen ook.

Dat God over ons niet klage, dat wij geen pijn gevoelen!

Dat wij ons vernederen onder Zijn krachtige hand! Maar dat wij ook, niet slechts gedreven door algemeene filantropie, doch door de ontferming van Christus, die bewogen was over een schare, welke honger leed, de helpende hand bieden!

Hij die staat, heelt.

Ook op natuurlijk gebied.

Hij stelt in Zijn genade ons in staat de wonden te verbinden, welke Hij geslagen heeft.

Hij, die zit boven den watervloed, is wonderlijk in al Zijn doen.

Laat ook ons doen in het lenigen van den nood iets van dat wonderlijke afspiegelen.

De Calvinist zij anti-humanist, maar hij toone ook te kunnen wedijveren in het humane.

— Nog een watervloed.

Daar is nog een watervloed gekomen.

Een watervloed, drabbig en vuil.

De watervloed van den laster.

Men rekent er op, dat die wel wat slijb zal achterlaten.

Sommigen, die er door gedupeerd werden, kwamen met tegenspraak.

Zou het echter in dit stadium niet beter zijn om tegenspraak maar achterwege te laten?

Dat kwaad heeft zulk een omvang aangenomen, dat het door tegenspraak niet te achterhalen is.

En men kan verwachten, dat de was van dat water tot 26 Januari wel zal aanhouden.

Laat liever ons Gereformeerde volk aan dien laster niet het oor leenen.

Als de laster ziet, dat hij geen gehoor krijgt, verstomt hij vanzelf.

HEPP.

MUZIKALE KRONIEK.

XVII.

Le Roi David te 's-Gravenhage.

Met een zekere nieuwsgierigheid ging ik naar het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te 's-Gravenhage om in deze mij zoo welbekende zaal, die me zooveel schoone herinneringen bood, door „Excelsior”, dat ik daar ook zoo menigmaal met genot had beluisterd, de uitvoering van „Le Roi David” van Honegger, dat ik in de vorige Kroniek reeds behandelde, bij te wonen. Zou ik een volle zaal vinden, of zou de uitvoering van verleden jaar de menschen hebben afgeschrikt om wederom deze muziek te hooren? Wanneer ge het Weihnachts-oratorium van Bach geeft — om een voorbeeld te noemen — kunt ge wel zeker ervan zijn, dat de menschen de zaal zullen vullen. Dat heeft zulk een reputatie door de eeuwen heen zich verworven, dat ge voor gemis aan belangstelling niet behoeft te vreezen. Doch wanneer ge met een nieuw werk van dezen tijd komt, dat ten volle het stempel van het ongewone draagt, zal dan na een eerste auditie er animo genoeg zijn om het wederom te komen beluisteren of zal in geringer opkomst een zekere vrees zich openbaren, dat deze avond niet zal voldoen en daarom beter verzuimd wordt?

Het bleek me echter al spoedig, dat dit laatste niet het geval was. Zeker, het had nog voller kunnen zijn. Maar ik ken Den Haag en weet, dat deze opkomst uiterst bevredigend mag heeten, zoodat de conclusie, die ik bij den aanblik der zaal trok, al dadelijk was: „Le Roi David” heeft verleden jaar genoegzame bevrediging gewekt om een nieuwe uitvoering te rechtvaardigen; het heeft zoo voldaan, dat velen het gaarne nog weer eens willen hooren.

Als argument hiertegen moet ge niet aanvoeren, dat toch ook dienzelfden avond het Weihnachts-oratorium van Bach werd gegeven. Want dat kwam pas na de pauze, terwijl het zeer werd besnoeid. Slechts deel I—III van de zes werden nu gezongen, en daarvan vervielen dan „ter verkorting van het tweede deel van het programma” nog weer tal van nummers. Ik heb nog no 1—5 kunnen hooren, en toen moest ik vertrekken. Een Tantalus-kwelling als die fraaie muziek weer zoo heerlijk frisch onder Schoonderbeek's voortreffelijke leiding wordt gezongen en gespeeld. Maar in elk geval blijkt toch wel, dat Bach hier niet meer was dan een toegift en dat de menschen kwamen voor Honegger; in de pauze hoorde ik dan ook heel wat

goeds over den indruk, dien dit nieuwe werk op velen had gemaakt. Kortom: het lijkt geen twijfel, of deze proef is alleszins geslaagd en wanneer andere oorzaken, die ik nu maar niet noemen zal, geen bemerking brengen, verwacht ik, dat „Le Roi David” door onderscheidene onzer vereenigingen, die op dat gebied werken, op haar repertoire zal worden geplaatst.

Ik zelf zou zonder bedenken daar vóór stemmen, want ik heb inderdaad ook veel ervan genoten, reeds bij eerste hooren.

Men moet natuurlijk aanvankelijk wat er aan wenen. Zelfs bij nauwgezet doorwerken van het piano-uitreksel hebt ge althans van een compositie als deze slechts een zeer flauwen indruk gekregen. En hoort ge het dan, welnu, dan is er heel wat in, dat anders klinkt dan hetgeen ge gewoon zijt en liefhebt. En ook al zegt de muziekgeschiedenis u, dat b.v. Beethoven's symphonieën, die thans gemeen goed zijn en ieders bewondering hebben, aanvankelijk door hun tijdgenooten voor vreemd en weinig schoon werden gehouden, zoodat voorzichtigheid ten opzichte van het nieuwe altoos raadzaam is — ge moet toch iets in u overwinnen om uw volle aandacht aan zulk een modern werk te schenken. Ik heb dat zelf ondervonden met Mahler's symphonieën, en weet me nog goed te herinneren, hoe vreemd dat werk me aandeed toen ik het (onder Mengelberg) voor het eerst hoorde. Wel is waar was er dadelijk iets onzegbaars in, dat je greep en nooit weer losliet, maar het was toch vreemd en menigmaal niet gemakkelijk te hooren. Het is aan het volhardingsvermogen van Mengelberg te danken, dat we Mahler zijn gaan begrijpen en bewonderen.

Dat het met Honegger zoo zal gaan als met Mahler, geloof ik niet. Maar dat zijn werk bij geregeld uitvoeren zeker ons publiek zal winnen — daarvan houd ik me overtuigd; daarvan heb ik het eerste bewijs nu gezien en zelf ervaren; en daarvan zal dan aan Schoonderbeek de eer toekomen, die zich zoozeer heeft beijverd om deze nieuwe muziek ingang te doen vinden.

Heel wat ongewoons is erin. Reeds bleek u dat uit de vorige Kroniek. Nu ik het gehoord heb, wil ik nog enkele voorbeelden noemen.

Het trok vooreerst thans mijn aandacht, dat de componist zich geheel heeft vrij gehouden van de gedachte, dat de woorden van David gezongen moet worden door één persoon, een bas of tenor. Dan weer eens wijst hij aan de alt, dan weer aan den tenor, dan weer aan de sopraan deze partij toe; en ook wel (zooals ik in de vorige Kroniek reeds zeide) laat hij het koor de woorden van den koning zingen. Hij heeft dus volkomen gebroken met den oratoriumregel, die op zichzelf genomen zeker alleszins rationeel is, maar thans toch ook weer niet onfeilbaar bleek. Een eerste hooren geeft natuurlijk lang

niet dat inzicht, waaraan men behoefte gevoelt, maar ik moet zeggen, dat deze opvatting me geen oogenblik heeft gehinderd. Omdat het karakter of, juister, de gedachte van hetgeen gezongen wordt, zuiver is uitgedrukt en op deze wijze uitnemend wordt vertolkt, gevoelt ge: het kan toch ook anders dan we het gewoon zijn. Als het bekoorlijke van den herder in No 2 wordt bezongen, schildert een donkere altstem dit zoo goed, dat ge om de zuivere weergave de idee vergeet, dat David toch zeker geen alt was. Wanneer de sopraan in No 8 roept om de vleugelen eener duive, dan geeft het ranke van haar geluid u zoo zeer de gedachte aan het verlangen, dat in deze schoone woorden spreekt, dat ge geheel vergeet: David was zeker wel geen sopraan. Men kan dus dit zeggen: de gebruikte Psalmen van David worden gezongen eenvoudig door de stem of stemmen, die het meest geschikt zijn om ze te vertolken.

Ten tweede trok de partij van den Récitant mijn volle aandacht. Joh. de Meester sprak haar, droeg haar voor. Meestal sprak hij, eenvoudig, zonder eenige aanstellerij; in nobel Fransch op zeer beschaafde wijze. Ik heb natuurlijk niemand anders dit ooit hooren doen en kan dus niet vergelijken; maar ik moet zeggen: het was heel sober, heel mooi en heel aannemelijk. Enkele malen ging hij over van het eenvoudige spreken tot voordragen. Hij deed dit alleen als het noodig was. Maar dan deed hij het ook schitterend, zooals in de woorden van la Pythonisse (de heks van Endor). Dat was huiveringwekkend mooi. Toen deed hij me aldoor denken aan den grooten Wüllner, dien ik op dit podium meermalen in zijn kracht heb gehoord. Ik kan me voorstellen, dat een ongeschikte Récitant den heelen avond zou kunnen bederven. Maar nu het goed was, nu leek me deze eigenaardige combinatie van het gesproken en gezongen woord werkelijk een vondst. — Een goede aantekening nog voor de fijne, geestrijke, gevoelige manier, waarop De Meester het spreken van Samuël's schim weergaf.

Ik acht me verplicht, erbij te voegen, dat René Morax alle hulde verdient voor de fraaie woorden zelve en de uitnemende schikking van het geheel. De geschiedenis van David is ons daardoor nader gebracht.

Ten derde noem ik het zingen enkel van klanken, vrijwel zonder woorden, dat soms sopraan en koor deden. Dit was me niet geheel nieuw; o.a. in Wolff-Ferrari's Vita Nuova had ik dat meer gehoord. Maar de wijze, waarop het hier geschiedde, was wel zeer eigenaardig en bijzonder. De jammerklachten werden zoo wel hoogst illustratief gegeven. Van het verhevene naar het belachelijke is maar één schrede. Des te meer verheugde het me, bij deze wetenschap, dat het alles m.i. toch zeer verheven bleef.

De sopraan, Mevr. Joy Mac Arden (uit Parijs), had een zeer zware taak, maar zij bleek daartegen opgewassen. Ze kwam telkens ook boven

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Apocriefe Kerstgedachten.

III. (Slot.)

Een derde vraag, die zich opdringt bij de vergelijking tusschen kanoniek en apokrief kerstverhaal is deze: hoe staan die twee, elk voor zich, tegenover de profetie? Wij weten uit den Bijbel, dat de Christus niet alleen in de wereld gekomen is, doch dat zijn komst door de profeten is voorgezegd; ja, dat heel het oude testament adventsboek is. Voor Gods profeten is, kort gezegd, de „dag des Heeren” de messiaansche dag; die dag heeft evenwel ook zijn momenten, slaat ook zijn uren; en door heel den dag des Heeren is daar een komen van God in Messias tot zijn volk, een komen ook tot de wereld. De profetie teekent Gods gangen door de eeuwen heen; en zij loopen uit op Messias, want in hem verschijnt Hijzelf. Ook de profetie en haar voortschrijden van schemering tot volle middagklaarte toe is zelf een stuk der historie; zij is meer dan bloote voorzegging omtrent die historie. En alle tijden loopen op den messiaanschen tijd uit, gelijk ook in alle profeten, die getuigen, de Geest van Messias te voren betuigt. Daarom moet in de volheid der tijden ook de volheid der profetie zijn. Als het kanonieke evangelie schrijft, ook in het verhaal van het geboren kindeke, dat toen is „vervuld” de profetie, dan kan, wie den bijbel als eenheid kent en aanvaardt, daarin geen speelsche dertelheid van evangelistenzielen zien, al schijnt het soms zoo; maar dan geloof hij, dat zoo eerst heilige historie kan geschreven worden. Dan aanvaardt hij die woorden van „toen is vervuld geworden, hetgeen gesproken is door den profeet” als onmisbaar element van kerstprediking zelf. Om en bij Kerstfeest kan de volheid der tijden slechts geloofd en betuigd worden in de vervulling van de profetie. Want alle profetie, die betuiging van historie, maar ook de historie die overtuiging Gods onder de menschen is, alle profetie MOET in het kerstkind en de kerstboodschap haar normale, normatieve, principiële vervulling vinden. Geschiedt dat niet, dan is Christus niet geboren; dan is om in Jezus wel een kind van een mensch, maar niet DE Zoon DES menschen opgekomen uit staldstier. Een kerstevangelie dat niet schrijven kan: „Toen is vervuld geworden” en dat niet het bewijs daarvan bij zichzelf heeft, kan niet het WOORD Gods doen hooren, maar hoogstens woorden Gods; en daaraan hebben wij niet genoeg. Er is maar één Middelaar Gods en der menschen; dus kan er ook maar één Woord Gods zijn, en ook maar één geschiedenis der Godsopenbaring en ook maar één weg des heils, waarop

alle wegen der heilige geschiedenis uitloopen. Aan deze zekerheid hangt onze kerstgewisheid en dus ook onze kerstverheuging. En niet het minst in het beschouwen van de gangen Gods in de profetie, die tot haar messiaansche VERVULLING wordt gebracht, door den Geest van Messias, die van te voren betuigde in de profeten, zal onze verheuging een verheuging met beving moeten worden.

Beantwoorden aan deze kanonieke ideeën nu ook de verdichtelen van den apokriefen geest?

Het is er ver vandaan.

Zeer eigenaardig is reeds het bijbelgebruik, dat Pseudo-Mattheus zich ten aanzien van het Oude Testament veroorlooft, voorzoover wij in ons eerste artikel het even ter sprake brachten. Wanneer Maria op den derden dag na de geboorte van Jezus de spelonk verlaat, dan legt zij haar zoon in een stal en dan komen een os en een ezel hem aanbidden. Daarin is toen, zoo zegt onze apokriefe evangelist, daarin is toen „vervuld” geworden, hetgeen gesproken is door Jesaja 1:3: De os kent zijn bezitter en de ezel de kribbe zijns heeren. Ieder voelt, hoe de schrijver nu zijn armoede verraadt. Want in den tekst van Jesaja is het juist de bedoeling, Israël te beschamen; terwijl immers in het stomme dier nog een natuurlijke drift werkt, die het beest bindt aan den eigenaar en die het uitdrijft naar de plaats, waar het telkens weer zijn honger bevredigt en zijn leven beschermd vindt, daar keert Israël zich van zijn Maker, zijn Eigenaar af en werpt steenen op de bron, waaruit het drinkt. Derhalve behoort wat met os en ezel geschiedt, niet „vervuld” te worden. Want de tegenstelling wordt juist tegenover Israël's veranderlijkheid gezocht in het dierlijk instinct, dat stabiel is, dat niet wisselt, maar zichzelf blijft. Tegenover Israël's ongelijkmatigheid beroept zich God juist op de gelijkmatigheid van het stomme dier. Verandering in die gewoonte van het dier zou dus, afgedacht van veel andere dingen, het beest verzwakken. Men ziet: de auteur heeft niets begrepen van het karakter der advenstprofetie; ook heeft hij niets verstaan van het messiaansche element in de geschiedenis. Had hij dat ook maar in de verte vermoed, dan zou hij over de menschen zijn gaan spreken, de menschen, die immers door het dier beschaamd gezet worden. Hij zou, op zijn eigen standpunt althans, door die menschen aan te halen, het ver hebben kunnen brengen. Want, gegeven nu eenmaal het feit van de aanbidding van os en ezel in den stal van het kindeke, ware het voor hem een prachtmotief geweest: de klacht van Jesaja NU „vervuld”, en de tegenstelling tusschen dankbare beesten en onverschillige menschen NU in haar volle scherpte uitgewerkt; want NU was het, in het keerpunt aller tijden, dat Jeruzalem sliep en dat

Augustus van het Kind niet droomde; NU was het geschied, dat God de wijzen van het Oosten zou moeten vermanen, niet langs denzelfden weg weer te keeren; en in die waarschuwing van het Oosten tegen het Westen lag werkelijk, wat de menschen aangaat, een „vervulling” van Jesaja's bittere klucht. Maar het is bedroevend, dat de pseudo-evangelist juist den tekst van Jesaja afkapt op het punt, waarop hij voor zijn doel belangrijk begon te worden. Hij heeft het geweldige woord „toen is vervuld” geschreven, maar hij wist niet wat hij deed.

Deze onmacht van den apokriefen geest treft nog meer, als men zich herinnert in welke periode hun schrijven viel. Wanneer dezelfde Pseudo-Mattheus ons verhaalt, hoe op den tocht naar Egypte de diere Maria en Jozef en het kind geleiden, en hoe daarin „vervuld wordt” de Jesaja'sche voorzegging van het vrederijk waarin leeuw en lam, beer en rund, tezamen zullen weiden, dan laat hij ons al zien, dat hij niets verstaat van het woord, dat toch vóór hem geschreven is in den kanoniekien evangeliën-bundel, het woord, dat Christus zijn „ure” hebben moest en dat, zoolang die „ure” niet gekomen zou zijn, hij niet te doen heeft met wie hem een wylder afvoer. De apokriefe geest gunt Jezus dat wachten op die „ure” niet, omdat hij zichzelf den tijd ertoe niet gunt. En als ge dan leest, hoe Maria gaat in den tempel van de Egyptenaren en hoe daar in dat Egyptische afgodenhuis hetzelfde geschiedt, wat te Asdod met Dagon gebeurd is, toen hij in scherven viel voor de majesteit van de ark (want ook in den Egyptischen tempel slaan de afgodsbeelden aan scherven als het kindeke Jezus binnenkomt), dan gaat het u toch wel schemeren, als ge daarna de aantekening leest: „Toen is vervuld geworden, hetgeen gesproken is door den profeet Jesaja (19:1):

Zie, daar rijdt de Heere op een lichte wolk en komt naar Egypte; daar wandelen Egypte's afgoden voor Hem, en Egypte's hart smelt weg in zijn binnende

Let er op, dat dit alles geschreven wordt nadat de kanonieke, ons allen bekende, evangeliën waren te boek gesteld en gepubliceerd. Als ge u herinnert hoe de kanonieke evangeliën plaats maken voor het verhaal van den twijfelenden Doooper, wiens ziel in vreeze is, omdat de vraag hem bedrukt, of nu Jezus van Nazareth de Messias zelf is, dan wel misschien nog maar een voorlooper van den later te verwachten Messias, — dan ziet ge dopen Pseudo-Mattheus warmen en wringen om toch maar alle plooiën glad te strijken uit dat kwellende Godsbe-

het koor u heldere stemte, zonder g Ook alt (Kempens) gheid.

Zooals ik, uitreksel van de vondst melodie van wanneer he

Het koor was die niet mengesteld 24 was de voorkomend

Voeg dan entrain de manier bez meening „E gevraagd ke van dit niet tige hulp, d kwamen dir Ik noem No 28, met

Ik zou de hooren om ook, dat spoedig om eerst wat derbeek vol lijn.

Ik hoop b dat we op telkens wee kan zijn en openbaren, als zijn ins

Een verschr Daar zijn een vrees, Er werd ; schrijftafel g voor „De R het hier we heeft een i staat bij de eigen naam te noemen.

in meer kri naam aan te terwijl dan zijn op 'e meneer, die

stuur. In den op het hart worden geen gescheiden d nieke evange eentijk in der gene, Johann verstaan is, d aangebroken heurt, dat

Maar de pas komt het kin de profetie, d voorspelde. A achtige evang geboren Kom maar oneffen Christus ook zich verzet en de dwa geest heeft e dwaasheid n deren wel ove die in zijn grondig ver; ven, dat min gedachte, en „heeren” te „heeren”. Zoo prediking de zelf. Feitelijk het verlaten van ligt ook lighheid wede maken Want heeft onderse dag de ure; dan is zijn reest de ure; of het wel hem niet got

Ten slotte: meer, dat de Christus niet Ja, voora Maarder dan bedenkkel tie den Christus, heid. De ka van den kin zulk een beei wie het schrij